

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Publikacje Górnśląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego

Author: Agata Muc

Citation style: Muc Agata. (2018). Publikacje Górnśląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego. W: M. Kyler, D. Pawelec, B. Warzachowska (red.), „Kolekcje w zbiorach bibliotek Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (S. 247-266). Katowice : Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Publikacje Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego

Obecnie *Bibliografia Śląska* odnotowuje wiele tytułów wydawnictw ciągłych z zakresu historii, literatury i sztuki Górnego Śląska. Na rynku wydawniczym można napotkać bogatą ofertę zarówno czasopism, jak i serii o charakterze naukowym lub popularnym. Publikowaniem zajmują się instytucje naukowe (np. uczelnie wyższe, Instytut Górnośląski, Polska Akademia Nauk), kulturalne (muzea, domy kultury), samorządowe (urzędy miast i gmin) oraz kościelne (parafie, zakony czy seminaria duchowne). Jedną z tego rodzaju organizacji jest działające w Katowicach od blisko trzydziestu lat Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego.

Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

Geneza Towarzystwa sięga końca XIX wieku, kiedy to w 1892 roku powołano Górnośląskie Towarzystwo Literackie z siedzibą w Bytomiu. W 1920 roku zmieniło nazwę na Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku, a miejsce spotkań przeniesiono do Katowic¹. Podstawowym celem stowarzyszenia było ożywienie nauki i sztuki polskiej na Śląsku przez utrzymywanie biblioteki, podejmowanie inicjatyw wydawniczych, organizowanie spotkań i wykładów oraz rozwijanie współpracy z innymi towarzystwami i instytucjami naukowymi². Wyrażne ożywienie działalności – zwłaszcza wydawniczej – Towarzystwa nastąpiło po wyborze na jego prezesa ks. Emila Szramka w 1927 roku. Dzięki staraniom nowego prezesa zaczęto publikować „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku” oraz serię naukową „Fontes”³. Obydwa tytuły były i są do dzisiaj podstawowym

¹ J. ŚLIWIOK: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku – działalność naukowa i edukacyjna (1920–1942)*. W: *Katowice: polsko-niemiecka przestrzeń kulturowa w latach 1865–1939*. Red. G.B. SZEWCZYK. Katowice 2006, s. 79.

² B. WARZĄCHOWSKA: *Książka, prasa i biblioteka w działalności Kościoła katolickiego w województwie śląskim (1922–1939)*. Katowice 2012, s. 237.

³ W serii „Fontes” ukazało się pięć tomów w latach 1932–1938. Tematyka prac odnosiła się do historyczne-

źródłem poznania zarówno historii jak i życia naukowego oraz kulturalnego Śląska, co potwierdzają współczesne prace naukowe⁴.

W 1939 roku Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku zawiesiło swoją działalność. Jednak po zakończeniu wojny zostało reaktywowane jako Śląsko-Dąbrowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, co było efektem działań mających na celu unifikację Śląska z pobliskim Zagłębiem Dąbrowskim⁵. W 1950 roku ponownie zmieniło nazwę na Śląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i zostało wcielone do Instytutu Zachodniego w Poznaniu, co spowodowało faktyczne zakończenie jego działalności.

W roku 1989 z inicjatywy literata Wilhelma Szewczyka, prof. ekonomii Alojzego Melicha oraz polityka dr. Jana Mitręgi doszło do ponownej reaktywacji stowarzyszenia pod nazwą Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego (dalej: GTPN)⁶. Obok założycieli, członkami GTPN zostali: prof. Andrzej Brożek, doc. dr hab. Adolf Dygacz, dr Władysław Jonkisz, Jan Goczół, Kazimierz Kutz, Bolesław Lubosz, Rudolf Maroń, Józef Musioł, Edmund Jan Osmańczyk, Jerzy Pietrucha, Józef Piszczek, Franciszek Piontek, Dorota Simonides, Jerzy Skwara, Jan Szczepański, Grażyna Szewczyk, Wilhelm Szewczyk oraz Henryk Śleziński⁷.

Nie powrócono do nazwy Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku, ponieważ sugerowałaby ona, że zakres działalności odnosi się do całego Śląska⁸. Jednak jak podkreślał wieloletni prezes Józef Śliwiok: „Obecne Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Katowicach (1989) jest kontynuatorem wspaniałej i jakże ważnej działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku”⁹. Patronem reaktywowanego ciała uczyniono Walentego Roździeńskiego – hutnika i humanistę, który

go i społecznego rozwoju wybranych miast (Woźniki, Wędrzynia) oraz regionów Śląska (dekanaty Bytomski i Pszczyński). Por. H. BEDNORZ, J. BAŃKA: *Życie i działalność ks. Emila Szramka 1887–1942*. Katowice 1996, s. 133–147; A. TROJNAR: *Śląskie piśmiennictwo historyczne w okresie II Rzeczypospolitej*. W: *Książka polska na Śląsku w latach 1922–1945. Zarys problematyki*. Red. M. PAWŁOWICZOWA. Katowice 1994, s. 19.

⁴ Do wydawnictwa seryjnego „Fontes” nawiązuje obecnie seria „Źródła do Dziejów Kościoła Katolickiego na Górnym Śląsku” zapoczątkowana przez ks. prof. J. Myszora. Zob. *Błogosławiony Emil Szramek – męczennik*. Wprow. i edycja dokumentów J. Myszor. Katowice 2013, s. 9.

⁵ J. MAYER: *Śląsko-Dąbrowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (1945–1950)*. „Zaranie Śląskie” 1957, z. 1–2, s. 31.

⁶ Z. HOJKA: *Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach* (mps w zbiorach Biblioteki Teologicznej UŚ), s. 6.

⁷ *Deklaracja Programowa Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego*. W: *Dokumentacja Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego 1989–1992*. Katowice 1992, s. 11.

⁸ A. BROŻEK: *Śląscy miłośnicy nauk*. „Z tej Ziemi” 1990, s. 46.

⁹ J. ŚLIWIOK: *Słowo wstępne*. W: *Ksiądz dr Emil Szramek – działalność i dzieła. Materiały posesyjne*. [Red. J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 1994, s. 7.

łączył różne sfery ludzkich umiejętności: ciężką pracę fizyczną i głęboką kulturę ducha. Co istotne, z pochodzenia był Ślązakiem, gdyż urodził się w Roźdzeniu na terenie dzisiejszych Katowic i odegrał szczególną rolę w dziejach Górnego Śląska¹⁰. Od 1989 roku prezesami GTPN kolejno byli: prof. Andrzej Brożek (w latach 1989–1991), prof. Czesław Głombik (w latach 1991–1993) oraz prof. Józef Śliwiok (w latach 1993–2013). Natomiast obecnie funkcję tę pełni dr Jacek Kurek z Uniwersytetu Śląskiego, a na jego zastępców wybrano prof. Alojzego Czecha z Uniwersyte-
tu Ekonomicznego oraz prof. Andrzeja Wyciślika z Politechniki Śląskiej¹¹.

Za główny cel stowarzyszenie uznaje „rozwijanie i popularyzowanie ruchu umysłowego, nauki oraz krzewienie etosu pracy, a także wiedzy o rodzimych tradycjach, współtworzenie rozwoju kultury materialnej i duchowej społeczności górnśląskiej”¹² (§ 5 Statutu). Szczególnie mocno podkreślana jest konieczność utrwalania w pamięci ważnych faktów i postaci związanych z Górnym Śląskiem.

W początkowym okresie działalności GTPN najbardziej popularne były panele dyskusyjne organizowane w formie biesiad, najczęściej poświęcone życiu literackiemu na Śląsku. Wielokrotnie Towarzystwo było patronem honorowym konferencji naukowych oraz popularnonaukowych. Poza tym angażowało się w akcję upamiętniania znanych Ślązaków przez nadawanie ulicom, instytucjom oraz szkołom ich imienia.

GTPN prowadząc swą działalność statutową nawiązywało współpracę z licznymi instytucjami regionu górnśląskiego. Najczęściej były to katowickie uczelnie wyższe (Uniwersytet Śląski, Akademia Muzyczna, Uniwersytet Ekonomiczny, Politechnika Śląska, Śląski Uniwersytet Medyczny, Akademia Sztuk Pięknych), oddział Polskiej Akademii Nauk w Katowicach, Instytut Śląski w Opolu, Muzeum Śląskie oraz Biblioteka Śląska. Współpracowano również z muzeami oraz domami kultury różnych miast tego regionu.

Z inicjatywy prof. J. Śliwioka Towarzystwo ustanowiło Laur Górnśląski pragnąc w ten sposób wyróżnić wybijające się jednostki w dziedzinie nauki i kultury. Jego laureatami byli m.in. abp Damian Zimoń, prof. Karol Stryja, prof. Jan Malicki, Wojciech Kilar, prof. Czesław Głombik, prof. Wojciech Świątkiewicz, prof. Andrzej Brożek, prof. Henryk Mikołaj Górecki. Były to najczęściej osoby, które nie tylko osiągnęły sukces na polu nauki lub kultury, ale także odegrały ważną rolę w promowaniu ziemi śląskiej i śląskości.

¹⁰ A. BROŻEK: *Wstęp*. W: *Dokumentacja Górnśląskiego Towarzystwa...*, s. 3.

¹¹ Z. HOJKA: *Górnśląskie Towarzystwo Przyjaciół...*, s. 4.

¹² *Statut Górnśląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego*. W: *Dokumentacja Górnśląskiego Towarzystwa...*, s. 12.

Jedną z podstawowych form działalności GTPN obok organizowania sesji naukowych, prowadzenia działalności oświatowej oraz współdziałania z placówkami naukowymi i kulturalnymi jest publikowanie.

Charakterystyka formalno-wydawnicza prac Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Od początku utworzenia Towarzystwa nad powstawaniem publikacji czuwał prof. Śliwiok przygotowując do druku oraz redagując większość tytułów. Dodatkowo działalność wydawnicza była możliwa dzięki współpracy z Drukarnią Archidiecezjalną w Katowicach, która drukowała przekazywane przez Towarzystwo materiały po preferencyjnych, korzystnych cenach. Nie bez znaczenia był fakt, że wiele pozycji powstawało dzięki wsparciu finansowemu władz samorządowych, różnych instytucji oraz organizacji. Wśród sponsorów znalazły się np. Elektrownia Łaziska, Centrostal Górnośląski, Browary Tyskie, Centrum Onkologii w Gliwicach, Górnośląskie Centrum Kultury w Katowicach, Południowy Koncern Energetyczny¹³.

Do 2017 roku Towarzystwo opublikowało ponad 50 książek, z czego przeważającą część – 34 tytuły – stanowił zbiór prac, które według intencji wydawcy miały stanowić serię¹⁴. Jednak w myśl definicji nie można ich zaliczyć do tego typu dokumentów, ponieważ seria to: „ciąg samoistnych publikacji o nieokreślonym terminie edycji, związany wspólną problematyką, wspólnym tytułem i (lub) znakiem uwidocznionym na okładce i karcie tytułowej, jednolitym formatem oraz szatą graficzną”¹⁵. Chociaż wszystkie 34 tomy wydrukowano w jednakowej żółtej szacie graficznej oraz w identycznym formacie, to jednak brak tu wspólnego tytułu i co najistotniejsze – nie mają międzynarodowego znormalizowanego numeru charakterystycznego dla wydawnictw ciągłych ISSN (International Standard Serial Number). Pomimo pewnych niedociągnięć formalno-wydawniczych, publikacje są interesujące ze względu na wspólną śląską tematykę oraz ciekawe grono autorów, co zostanie poddane analizie w późniejszej części niniejszych rozważań. Ponadto większość książek to prace zbiorowe stanowiące pokłosie sympozjów organizowanych przez Towarzystwo, z tego powodu trudno zidentyfikować autorstwo oraz tytuły poszczególnych tekstów za pośrednictwem katalogów bibliotecznych lub bibliografii. Dla ułatwienia poszukiwań bibliograficznych oraz pokazania bogactwa poruszanych zagadnień do artykułu dołączono aneks ze szczegółową bibliografią dorobku wydawniczego GTPN oraz indeksem autorskim obejmującym wszystkie oso-

¹³ Z. HOJKA: *Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół...*, s. 9.

¹⁴ Wskazywano na to we wstępach do poszczególnych tomów oraz na końcu drukowano spisy wszystkich poprzednich tytułów opatrzone nagłówkiem: „Z tej serii książek, jako pokłosie sympozjów, ukazały się następujące tytuły”.

¹⁵ *Słownik wydawcy*. Oprac. B. KALISZ. Warszawa 1997, s. 176.

by, których referaty lub wypowiedzi zostały opublikowane, nawet jeśli były to jedynie głosy w dyskusji, wstępy, listy, przedruki z innych czasopism czy eseje literacko-muzyczne.

Jeżeli chodzi o nakład wydawanych pozycji to ulegał on zmianom w zależności od potrzeb i możliwości finansowych stowarzyszenia. Dla przykładu książkę zatytułowaną *Książd Kardynał dr A. Hlond Prymas Polski – działalność i dzieła* wydano w nakładzie 1000 egzemplarzy, natomiast *U progu beatyfikacji ks. dr. Emila Szramka. Materiały sesji naukowej* wydrukowano w 200 woluminach. Z czasem nakład malał, co wiązało się ze zmniejszeniem pozyskiwanych funduszy. Jednak trudno jednoznacznie oszacować liczbę publikacji, ponieważ rzadko podawano informacje o wielkości nakładów. Należy także podkreślić, że większość książek była przekazywana bibliotekom w formie daru i nie stanowiła zysku dla wydawcy czy GTPN¹⁶.

Ponad 20 prac powstałych w ramach GTPN było wydrukowanych w różnych obwolutach i formatach przez różnych wydawców oraz drukarnie. Początkowo kilka tytułów opublikowano wspólnie z Biblioteką Śląską oraz Muzeum Śląskim. Najwięcej opracowań ukazało się w Drukarni Archidiecezjalnej, a od 2013 roku nawiązano współpracę z Wydawnictwem Medeia Andrzej M. Konieczny z Chorzowa. Zwykle wychodziły jeden lub dwa tytuły rocznie, choć bywały lata, kiedy udawało się przygotować nawet trzy książki (w roku: 2000, 2002, 2004 i 2007). Dwa dzieła doczekały się powtórnego wydania, jedno z nich to *Ks. Jan Macha (1914–1942) – życie z sercem na dłoni* ks. Damiana Bednarskiego, natomiast drugie – *Stanisław Janicki (1884–1942) – biografia polityczna* zostało przygotowane przez Zbigniewa Hojkę i Klaudię Pikułę.

Oprócz prof. Śliwioka w pracach wydawniczych pomagało wiele osób, o czym redaktor informował w momencie przekazywania funkcji prezesa Jackowi Kurkowi. Byli to: ks. Rudolf Brom (dyrektor Drukarni Archidiecezjalnej w Katowicach); prof. Jan Malicki (dyrektor Biblioteki Śląskiej); Urszula Hachuła, Wanda Winkler i Barbara Cień (zajmujące się korektą) oraz Janusz Szulik (przygotowujący fotografie)¹⁷. Do większości opracowań dołączano zdjęcia pochodzące z sesji naukowych, podczas których wygłaszano referaty później drukowane.

Większość przygotowywanych przez GTPN materiałów miała charakter popularnonaukowy. Dopiero od 2009 roku niektóre publikacje zaczęły mieć walor naukowy, ponieważ poddawano je procedurze recenzowania. Wśród recenzentów znaleźli się tacy naukowcy jak: Dariusz Nawrot (45¹⁸), ks. prof. Jerzy Myszor (46), Zbigniew Hojka (40, 44), Jacek Kurek (43), Edward Długajczyk (37).

¹⁶ Z. HOJKA: *Górnśląskie Towarzystwo Przyjaciół...*, s. 9.

¹⁷ J. ŚLIWIOK: *Wstęp*. W: Z. HOJKA, K. PIKUŁA: *Stanisław Janicki (1884–1942). Działacz polityczny na Górnym Śląsku*. Katowice 2013, s. 7.

¹⁸ Numer pozycji w bibliografii.

Natomiast jeśli chodzi o grono autorów, to w przeciągu blisko 30 lat istnienia Towarzystwo opublikowało prace 190 osób. Przede wszystkim byli to twórcy wywodzący się lub związani z Górnym Śląskiem – wśród nich najliczniejsze grono stanowili ludzie nauki, ale nie tylko, bo pisali także bibliotekarze, dziennikarze, osoby duchowne, nauczyciele, lekarze, politycy czy muzycy. Najczęściej były to osoby związane z instytucjami współorganizującymi sesje naukowe odbywające się pod patronatem GTPN, pracownicy Uniwersytetu Śląskiego, Biblioteki Śląskiej, Muzeum Śląskiego, Uniwersytetu Ekonomicznego, PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu. Najwięcej tekstów przygotowała germanistka, skandynawistka i polonistka, profesor nauk humanistycznych – Grażyna Barbara Szewczyk, córka jednego z inicjatorów reaktywacji Towarzystwa – Wilhelma Szewczyka. Po kilka referatów przygotowali prof. Alojzy Melich z Akademii Ekonomicznej w Katowicach (obecnie: Uniwersytet Ekonomiczny) oraz ks. prof. Henryk Olszar i dr Lech Krzyżanowski z Uniwersytetu Śląskiego.

Problematyka poruszana w publikacjach

Większość prac opublikowanych przez GTPN została poświęcona wybitnym postaciom Górnego Śląska, osobom duchownym oraz związanym z życiem naukowym, społecznym i kulturalnym tego regionu. Nie zawsze byli oni rodowitymi Ślązakami, ale na pewno byli to ludzie ważni dla tej części Polski.

Duchowieństwu zadedykowano 15 tomów opisując sylwetki i dokonania dziewięciu księży. Szczególnie dużo miejsca – cztery książki – poświęcono błogosławionemu ks. Emilowi Szramkowi, wybitnemu duszpasterzowi oraz badaczowi kultury i historii Górnego Śląska. Po raz pierwszy w 1994 roku opublikowano pracę ukazującą jego życie i działalność, od momentu przyjścia na świat w Tworkowie koło Raciborza aż do męczeńskiej śmierci w niemieckim obozie w Dachau. Oprócz życiorysu zaprezentowano dokonania ks. Szramka nie tylko na polu duszpasterskim i społecznym, ale także naukowym. Przybliżono czytelnikom jego bogaty dorobek z zakresu historii Kościoła, nowożytnych dziejów Śląska, historii kultury i sztuki, etnografii, socjologii, literaturoznawstwa i językoznawstwa¹⁹. Kolejna pozycja *U progu beatyfikacji ks. dr. Emila Szramka* powstała tuż przed tym, jak Jan Paweł II włączył go w poczet 108 błogosławionych polskich męczenników II wojny światowej. Książka oprócz materiałów dotyczących samego błogosławionego Szramka zawiera także informacje na temat pozostałych osób objętych procesem beatyfikacyjnym²⁰. W po-

¹⁹ Por. *Ksiądz dr Emil Szramek – działalność i dzieła. Materiały posesyjne*. Red. J. MALICKI, J. ŚLIWIOK. Katowice 1994.

²⁰ Por. *U progu beatyfikacji ks. dr. Emila Szramka. Materiały sesji naukowej*. Katowice 1999.

zostałych dwóch publikacjach rozpatrywano wpływ przesłań kapłana na współczesne życie religijne i społeczne oraz rozwój kultu jego osoby w społeczeństwie śląskim²¹.

Dwie następne pozycje opisywały sylwetki księży, wobec których toczy się obecnie proces beatyfikacyjny. W 2003 roku omawiano dzieła założyciela Ruchu Światło-Życie, więźnia obozów koncentracyjnych, oraz prześladowanego przez Służbę Bezpieczeństwa PRL – ks. Franciszka Blachnickiego²². Jedenaście lat później ks. Damian Bednarski opisał losy innego sługi Bożego Kościoła katolickiego, działacza ruchu oporu zamordowanego przez nazistów – ks. Jana Machy²³. Materiały ks. Bednarskiego cieszyły się tak dużym zainteresowaniem czytelników, że zdecydowano się na przygotowanie drugiego wydania.

Kolejne publikacje poświęcono trzem biskupom diecezji katowickiej opisując ich dokonania i zasługi nie tylko dla Kościoła, ale przede wszystkim dla społeczności śląskiej. W 1998 i 2000 roku ukazały się książki dotyczące życia i posługi pierwszego biskupa katowickiego – ks. Augusta Hlonda, który zdaniem współczesnych: „[...] zorganizował Kościół na Śląsku i odrodził po czasach zamętu życie katolickie”²⁴. Natomiast w materiałach dotyczących bp. Stanisława Adamskiego zwrócono uwagę na różne aspekty jego działalności społeczno-politycznej, podkreślając jego zaangażowanie duszpasterskie w walkę ze skutkami bezrobocia i nierówności społecznej²⁵. Z kolei pracę o bp. Herbercie Bednorzu wzbogacono o opisy osobistych wspomnień ludzi, z którymi się stykał. Wśród nich byli m.in.: ks. Czesław Podleski, bp Wiktor Skworec, architekt Stanisław Kwaśniewicz, ks. Józef Pawliczek (osobisty sekretarz i kapelan biskupa)²⁶.

Innym śląskim kapłanem, któremu zadedykowano sesję naukową zwieńczoną publikacją był jeden z najwybitniejszych polskich historyków filozofii XX wieku – ks. prof. Konstanty Michalski, przedwojenny dziekan Wydziału Teologii oraz rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ks. Michalski był autorem ponad 200 prac, których spis dołączono do książki wydanej przez

²¹ Por. *Błogosławiony ksiądz Emil Szramek a współczesność*. Katowice 2004; J. KUREK: *Kościół Mariacki w Katowicach – fakty i ludzie*. Cz. 5: *Obecność: błogosławiony ks. Emil Szramek w XXI wieku*. Katowice 2012.

²² Por. *Ksiądz dr Franciszek Blachnicki wychowawca młodzieży polskiej. Materiały posesyjne*. Materiały do druku przygot. R. BROM, J. ŚLIWIÓK. Katowice 2003.

²³ Por. D. BEDNARSKI: *Ks. Jan Macha (1914–1942) – życie z sercem na dłoni*. Katowice 2014.

²⁴ D. ZIMOŃ: *Słowo Metropolity Katowickiego na rozpoczęcie sympozjum poświęconego pamięci Kardynała Augusta Hlonda*. W: *Ksiądz kardynał August Hlond – działalność duszpasterska i społeczna – w 75-lecie powstania diecezji katowickiej. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIÓK]. Katowice 2000, s. 11.

²⁵ Por. *Ksiądz biskup Stanisław Adamski – działalność duszpasterska i społeczna w diecezji katowickiej*. [Materiały do druku przygotowali R. BROM, J. ŚLIWIÓK]. Katowice 2002.

²⁶ Por. *Ks. bp dr Herbert Bednorz – działalność duszpasterska*. [Materiały do dr. przygot. R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIÓK]. Katowice 2007.

GTPN²⁷. Pomimo, że całe swoje życie naukowe związał z Krakowem to jednak był na tyle ważną postacią dla społeczności śląskiej, że w 2017 roku zdecydowano o wydaniu kolejnej książki jemu poświęconej, tym razem był to wybór kilku przedruków z innych publikacji jednego autora²⁸. Należy podkreślić, że obydwie pozycje powstały dzięki staraniom prof. Józefa Śliwioka.

Czasami zdarzało się, że opisywano dokonania osób nie związanych bezpośrednio z Górnym Śląskiem. Jedną z nich był kardynał Stefan Wyszyński, kapłan szczególnie ważny dla śląskiego Kościoła, a zwłaszcza dla śląskich kapłanów Augusta Hlonda oraz Bolesława Kominka, co pokazano w pracy zatytułowanej *Śląsk w okresie posługi Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego*. Dodatkowo Andrzej Grajewski opisał jak kardynał Wyszyński zachował się wobec wygnania biskupów śląskich na początku lat 50.

Obok ludzi Kościoła GTPN stara się także przypominać sylwetki wielkich śląskich uczonych, nie tylko osób pochodzących z Górnego Śląska, ale także prowadzących tutaj działalność naukową. Sześciu naukowcom poświęcono oddzielne książki, natomiast sylwetki pozostałych kilkunastu badaczy zamieszczono w czterotomowej pracy zbiorowej *Śląscy uczeni – o tych, co odeszli*, wydanej wspólnie z Biblioteką Śląską. Wśród zaprezentowanych postaci znaleźli się specjaliści różnych dziedzin, którzy byli związani z wieloma instytucjami naukowymi w Polsce i za granicą. W 1997 roku powstała praca na temat życia i twórczości „znawcy i popularyzatora kultury świata antycznego, kultury Renesansu i Odrodzenia”²⁹, pochodzącego z Siemianowic Śląskich, profesora kilku uniwersytetów – Ryszarda Gansińca. W podobny sposób uczczono pamięć jednego z najwybitniejszych znawców dziejów Śląska, redaktora naczelnego „Zarania Śląskiego” – prof. Andrzeja Brożka. Przypomniano, że był: „z wykształcenia ekonomistą, jako historyk stworzył warsztat naukowy pozwalający na interdyscyplinarne badania z zastosowaniem nauk ekonomicznych, demograficznych, socjologicznych, geograficznych i innych”³⁰. Podobnego opracowania doczekał się prof. Józef Kokot, twórca Instytutu Śląskiego w Opolu, autor ponad 350 publikacji z zakresu nauk ekonomicznych, prawnych, geograficznych, historycznych oraz społeczno-politycznych w ujęciu interdyscyplinarnym³¹. Z kolei w 2000 roku opublikowano materiały dotyczące działalności na-

²⁷ Por. Książdz prof. dr Konstanty Michalski – życie i działalność. *Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 1996.

²⁸ Por. J. ŚLIWIOK: *Pamięci ks. prof. dr. Konstantego Michalskiego*. Katowice 2017.

²⁹ G.B. SZEWCZYK: *Śląski wizerunek Ryszarda Gansińca*. W: Prof. dr Ryszard Gansiniec – z życia i twórczości. *Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 1997, s. 59.

³⁰ K. BROŻEK: *Andrzej Stanisław Brożek – biografia*. W: Prof. zw. dr hab. Andrzej Brożek – życie i twórczość. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, L. SZARANIEC, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2006, s. 51.

³¹ J. ŚLIWIOK: *Wstęp*. W: Prof. dr hab. Józef Kokot twórca nowoczesnego Instytutu Śląskiego w Opolu – życie i twórczość. [Materiały do druku przygotowali: L. SZARANIEC, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2004, s. 7.

ukowej wybitnego orientalisty, badacza kultury starożytnego wschodu, pochodzącego z Moszczownicy koło Jastrzębia Zdroju – prof. Rudolfa Ranoszka³². Poza tym bohaterem sesji oraz publikacji był prof. Józef Pieter, nie tylko wybitny naukowiec oraz nauczyciel akademicki kilku uczelni, ale także organizator życia naukowego na Śląsku, współorganizator Uniwersytetu Śląskiego w 1968 roku oraz redaktor naczelny kwartalnika pedagogicznego „Chowanna”. Wśród opisanych postaci nie mogło także zabraknąć osoby, która przyczyniła się do reaktywowania GTPN – prof. Alojzego Melicha. Pomimo, że specjalizował się w naukach ekonomicznych, to dał się poznać jako uczony-humanista, gdyż wielokrotnie podkreślał i uzasadniał w swoich pracach: „znaczenie i wpływ kultury oraz edukacji na proces kształtowania postaw humanistycznych jednostki”³³.

Natomiast przygotowanie opracowania *Śląscy uczeni – o tych co odeszli* miało na celu – zdaniem prof. Jana Malickiego – przypomnieć i utrwalić: „pamięć ludzi niezwykłych, kształtujących oblicze naukowe Śląska w jego szerokim spectrum scjencyficznym, ale i przełamujących stereotyp widzenia tej ziemi”³⁴. Pośród wymienionych uczonych znaleźli się przede wszystkim pracownicy Uniwersytetu Śląskiego, zarówno specjaliści nauk humanistycznych, jak i ścisłych. Wśród opisanych znaleźli się: Florian Celiński, August Chełkowski, Tadeusz Dłotko, Alina Kowalska, Jadwiga Kucianka, Marek Kuczma, Andrzej Kunisz, Józef Mayer, Mieczysława Mitera-Dobrowolska, Jerzy Wojciech Moroń, Zbigniew Jerzy Nowak, Andrzej Pawlikowski, Józef Pieter, Janina Stolarzewicz, Ludomir Tokarzewski, Stanisław Zabierowski, Stefan Zabłocki, Jan Zaremba³⁵.

Popularyzacji pamięci o naukowcach pochodzących z Górnego i Dolnego Śląska służyła także inna ciekawa publikacja, nosząca tytuł *Laureaci Nagrody Nobla urodzeni na Śląsku*. W większości byli to ludzie, których nie łączyło ze Śląskiem nic oprócz miejsca narodzin. Mimo, że nie byli nawet Polakami, to jednak warto znać ich rodowód oraz osiągnięcia. Opracowanie obejmuje szkice biograficzne poszczególnych laureatów oraz komentarze odnoszące się do przyznanej nagrody Nobla³⁶. Wśród 11 przywołanych osób znaleźli się uhonorowani za osiągnięcia w dziedzinie medycyny (Paul Erlich, Günter Blobel, Konrad Bloch), chemii (Fritz Haber, Friedrich Bergius,

³² Por. Prof. zw. dr hab. Rudolf Ranoszek – z życia i twórczości. *Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIÓK]. Katowice 2000.

³³ J. ŚLIWIÓK: *Wstęp*. W: Prof. zw. dr hab. Alojzy Melich – działalność naukowa i społeczna. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIÓK]. Katowice 2007, s. 7.

³⁴ J. MALICKI: *Zamiast wstępu*. W: *Śląscy uczeni – o tych, co odeszli*. Wydanie jubileuszowe. Pod red. J. MALICKIEGO, J. ŚLIWIÓKA, M. SKÓRY. Katowice 2007.

³⁵ Zob. Ibidem.

³⁶ J. ŚLIWIÓK: *Wstęp*. W: *Laureaci Nagrody Nobla urodzeni na Śląsku*. [Materiały do druku przygotowali: P. GREINER, J. ŚLIWIÓK]. Katowice 2000, s. 6.

Kurt Alder), fizyki (Otto Stern, Max Born, Maria Göppert-Mayer), ekonomii (Reinhard Selten) oraz literatury (Gerhart Hauptmann).

GTPN zajmowało się także popularyzacją twórców związanych z naszym regionem, były to przede wszystkim osoby zajmujące się pisarstwem oraz muzyką. Dwukrotnie opublikowano wspomnienia dotyczące jednego z inicjatorów reaktywowania Towarzystwa, pisarza, publicysty i niemcoznawcy – Wilhelma Szewczyka. Była to niezwykle ważna postać dla Górnego Śląska, autorzy referatów oprócz bogatego życiorysu i dorobku pisarskiego przypomnieli o jego dokonaniach jako prezesa Oddziału Związku Literatów Polskich w Katowicach oraz redaktora naczelnego czasopism „Odra”, „Przemiany” i „Poglądy”³⁷. Natomiast w 2008 roku opisano twórczość i życie śląskiego humanisty Jana Wyplera, poliglotty, tłumacza literatury hinduskiej, chińskiej i japońskiej³⁸. Trzy lata później opublikowano materiały dotyczące Josepha von Eichendorffa, niemieckiego poety epoki romantyzmu urodzonego we wsi Lubowitz (obecnie Łubowice) położonej w pobliżu Raciborza³⁹. Zajmowano się także ludźmi muzyki, opisywano życie i twórczość dyrygenta i pedagoga – Karola Stryi⁴⁰ oraz muzykologa i folklorysty – Adolfa Dygacza⁴¹. Ten ostatni zapisał się jako: „Aktywny społecznik i propagator polskich tradycji w kulturze śląskiej, a zwłaszcza folkloru górniczego w ośrodkach wielkomiejskich Górnego Śląska”⁴².

Następną grupę osób, którym poświęcono publikacje byli działacze społeczni i polityczni związani z Górnym Śląskiem, choć często pochodzących z innych części Polski. W 2009 roku powstała praca zadedykowana Józefowi Rymerowi, pierwszemu wojewodzie śląskiemu. Obok ciekawego życiorysu i różnych aspektów jego działalności politycznej zamieszczono także osobiste wspomnienia syna „pierwszego włodarza polskiego Śląska” – Czesława Rymera⁴³. Dwa lata później Zbigniew Hojka i Klaudia Pikuła opracowali biografię śląskiego działacza narodowego i sanacyjnego, senatora II Rzeczypospolitej Polskiej oraz posła na Sejm Śląski – Michała Grajka. Ci sami

³⁷ Por. *Wilhelm Szewczyk – wspomnienia*. Katowice 1991, ss. 80; *Wilhelm Szewczyk – pisarz, publicysta, niemcoznawca. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 2002.

³⁸ Por. *Jan Wypler – śląski humanista*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2008.

³⁹ Por. *Joseph von Eichendorff w literaturze i muzyce*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2011.

⁴⁰ Por. *Karol Stryja – życie i twórczość*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2005.

⁴¹ Por. *Adolf Dygacz 1914–2004 – życie i działalność*. [Red. W. NAGENGAST]. Katowice 2007.

⁴² L. SZARANIEC: *Od wydawcy*. W: *Adolf Dygacz 1914–2004...*, s. 6.

⁴³ Por. *Józef Rymer – pierwszy włodarz polskiego Śląska*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2009.

autorzy dokonali także szczegółowej analizy prac innego polityka okresu międzywojennego – Stanisława Janickiego. Pomimo, że nie odgrywał on pierwszoplanowej roli w województwie śląskim, to jednak był ważną postacią w Tarnowskich Górach oraz Sejmie Śląskim⁴⁴. Zarówno Rymer, jak i Janicki pomimo, że pochodzili spoza Śląska, to większość życia poświęcili pracy na rzecz społeczności tego regionu. Natomiast losy Edmunda Osmańczyka, polityka i publicysty urodzonego na terenie Dolnego Śląska opisał Maciej Fic. Zwrócił uwagę nie tylko na jego osiągnięcia jako posła i senatora, ale także jako pisarza, publicysty i poety, autora wielokrotnie nagradzanej *Encyklopedii ONZ i stosunków międzynarodowych*⁴⁵. Natomiast w tomie poświęconym lekarzowi Andrzejowi Mielęckiemu wskazywano na jego ogromne zasługi na niwie działalności społecznej i patriotycznej⁴⁶.

W latach 2006–2012 Towarzystwo zdecydowało się na opublikowanie 5-tomowej pozycji *Kościół Mariacki w Katowicach*. Pierwsze trzy części dotyczyły powstania i rozwoju kościoła oraz parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, natomiast dwie kolejne – prezentowały sylwetki proboszczów zasłużonych dla tego miejsca, błogosławionego Emila Szramka oraz ks. Stanisława Maślińskiego.

W bibliografii publikacji powstałych w ramach GTPN znalazły się trzy tytuły, które różnią się od pozostałych, choć również odnoszą się do problematyki śląskiej. Nie dotyczą one konkretnych osób, ale poruszają ważne dla współczesnych Ślązaków zagadnienia ochrony środowiska naturalnego. W 1996 roku doszło do zorganizowania sesji pod hasłem „Ekologiczne problemy Górnego Śląska”, którą poprzedziło wydanie książki o takim samym tytule. W opublikowanych referatach podkreślano znaczenie: „kształtowania określonej równowagi pomiędzy oczekiwaniami i aspiracjami humanistycznymi samego człowieka a problemami ekonomicznymi i technologicznymi oraz właściwymi rozwiązaniami ekologicznymi. Brak głębokiego kompromisu w tworzeniu tej równowagi był i jest szczególnie widoczny na Górnym Śląsku”⁴⁷. Innym tytułem odbiegającym tematycznie od pozostałych był opublikowany w 2016 roku zbiór esejów przygotowanych przez poetki: Katarzynę Kuroczkę i Barbarę Gruszkę-Zych oraz krytyka sztuki – Natalię Kruszyńską. Autorki zaprezentowały własne, osobiste spojrzenie na Śląsk, na jego odrębną i oryginalną kulturę oraz sztukę⁴⁸. Z kolei książka Aliny Kowalskiej *Z badań nad dziejami języka polskiego na Górnym Ślą-*

⁴⁴ Por. Z. HOJKA, K. PIKUŁA: *Michał Grajek – sercem Ślązak rodem Wielkopolanin. 1883–1947*. Katowice 2011.

⁴⁵ Por. M. FIC: *Edmund Osmańczyk – działacz społeczny i polityczny. 1913–1989*. Katowice 2010.

⁴⁶ Por. *Dr Andrzej Mielęcki – lekarz, humanista, działacz społeczny*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2004.

⁴⁷ J. ŚLIWIOK: *Wstęp*. W: *Ekologiczne problemy Górnego Śląska*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 1995, s. 7.

⁴⁸ Por. *Zobaczyć i usłyszeć Śląsk*. Pod redakcją J. KURKA [aut. N. KRUSZYŃSKA, B. GRUSZKA-ZYCH, K. KUROCZKA]. Katowice 2016.

sku, ukazuje różne przemiany jakim podlegał język tego obszaru, ze szczególnym uwzględnieniem trudnych momentów. Najpierw walki o przetrwanie języka polskiego w okresie zaborów, a w okresie powojennym dążenie do zachowania gwary śląskiej.

Profil wydawniczy GTPN zasadniczo jest zgodny z założeniami jego Statutu. Jedynie dwie spośród 51 opublikowanych prac różnią się pod względem treści od pozostałych – są to tomy opatrzone wspólnym tytułem *Aktualne problemy chemii analitycznej*. Wydano je w 2009 i 2010 roku jako pokłosie seminariów naukowych, w których jako chemik uczestniczył także prezes Towarzystwa prof. Józef Śliwiok.

Zakończenie

Analiza zawartości dorobku wydawniczego GTPN pokazała, że stowarzyszenie dobrze realizuje cele zawarte w swoim Statucie. Od momentu reaktywacji w 1989 roku pracuje na rzecz rozwoju kultury i nauki na Górnym Śląsku oraz upowszechnia wiedzę o tym regionie. Przez pokazywanie różnych historii życia i osiągnięć wielu pokoleń Ślązaków kształtuje tożsamość i świadomość współczesnych mieszkańców tej części Polski. Pomimo pewnych niedociągnięć formalno-wydawniczych (np. brak wspólnego tytułu serii i numeru ISSN) oraz niewystarczającego poziomu naukowego (np. częsty brak odpowiedniego aparatu naukowego) przygotowywanych publikacji widać, że Towarzystwo konsekwentnie upowszechnia i promuje dorobek umysłowy, kulturę materialną i duchową społeczności górnośląskiej. Członkowie GTPN dbają o to by wydrukowane prace trafiały do szerokiego grona czytelników, przekazując je nieodpłatnie do licznych bibliotek oraz rozdając podczas kolejnych sesji naukowych. Warto podkreślić, że Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego jest jedną z nielicznych księżnic na Śląsku, która gromadzi w swoich zbiorach komplet prac opublikowanych przez katowickie stowarzyszenie.

Bibliografia

- BROŻEK A.: *Śląscy miłośnicy nauk*. „Z tej Ziemi” 1990, s. 46.
- BROŻEK A.: *Wstęp*. W: *Dokumentacja Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego 1989–1992*. Katowice 1992, s. 3–4.
- BROŻEK K.: *Andrzej Stanisław Brożek – biografia*. W: *Prof. zw. dr hab. Andrzej Brożek – życie i twórczość*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, L. SZARANIEC, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2006, s. 47–54.
- Deklaracja Programowa Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego*. W: *Dokumentacja Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego 1989–1992*. Katowice 1992, s. 9–11.
- HOJKA Z.: *Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach* [mps w zbiorach Biblioteki Teologicznej UŚ].

- MALICKI J.: *Zamiast wstępu*. W: *Śląscy uczeni – o tych, co odeszli*. Wydanie jubileuszowe. Pod red. J. MALICKIEGO, J. ŚLIWIOKA, M. SKÓRY. Katowice 2007, s. 115.
- MAYER J.: *Śląsko-Dąbrowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (1945–1950)*. „Zaranie Śląskie” 1957, z. 1–2, s. 31–41.
- Słownik wydawcy*. Oprac. B. KALISZ. Warszawa 1997.
- Statut Górnśląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego*. W: *Dokumentacja Górnśląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego 1989–1992*. Katowice 1992, s. 12–26.
- SZARANIEC L.: *Od wydawcy*. W: *Adolf Dygacz 1914–2004 – życie i działalność*. [Red. Weronika Nagen-gast]. Katowice 2007, s. 6.
- SZEWCZYK G.B.: *Śląski wizerunek Ryszarda Gansinca*. W: *Prof. dr Ryszard Gansiniec – z życia i twórczości. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 1997, s. 57–62.
- ŚLIWIOK J.: *Słowo wstępne*. W: *Ksiądz dr Emil Szramek – działalność i dzieła. Materiały posesyjne*. [Red. J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 1994, s. 7.
- ŚLIWIOK J.: *Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku – działalność naukowa i edukacyjna (1920–1942)*. W: *Katowice: polsko-niemiecka przestrzeń kulturowa w latach 1865–1939*. Red. G.B. SZEWCZYK. Katowice 2006, s. 73–79.
- ŚLIWIOK J.: *Wstęp*. W: *Ekologiczne problemy Górnego Śląska*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 1995, s. 7–8.
- ŚLIWIOK J.: *Wstęp*. W: *Laureaci Nagrody Nobla urodzeni na Śląsku*. [Materiały do druku przygotowali: P. GREINER, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2000, s. 6.
- ŚLIWIOK J.: *Wstęp*. W: *Prof. dr hab. Józef Kokot twórca nowoczesnego Instytutu Śląskiego w Opolu – życie i twórczość*. [Materiały do druku przygotował L. SZARANIEC, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2004, s. 7.
- ŚLIWIOK J.: *Wstęp*. W: *Prof. zw. dr hab. Alojzy Melich – działalność naukowa i społeczna*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2007, s. 7.
- ŚLIWIOK J.: *Wstęp*. W: *Z. HOJKA, K. PIKUŁA: Stanisław Janicki (1884–1942) – działacz polityczny na Górnym Śląsku*. Katowice 2013, s. 7.
- WARZĄCHOWSKA B.: *Książka, prasa i biblioteka w działalności Kościoła katolickiego w województwie śląskim (1922–1939)*. Katowice 2012.
- ZIMOŃ Z.: *Słowo Metropolity Katowickiego na rozpoczęcie sympozjum poświęconego pamięci Kardynała Augusta Hlonda*. W: *Ksiądz kardynał August Hlond – działalność duszpasterska i społeczna – w 75-lecie powstania diecezji katowickiej. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 2000, s. 11–12.

Streszczenie

Górnśląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego zostało powołane w 1989 roku w celu prowadzenia działań na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury i nauki na Górnym Śląsku. Swoje

zadania realizuje przez organizowanie sesji i spotkań naukowych oraz prowadzenie działalności oświatowej i wydawniczej. Dotychczas dzięki staraniom stowarzyszenia opublikowano 51 prac, które dokumentują dorobek kulturalny, naukowy oraz duchowy Śląska.

Słowa kluczowe:

Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego, Górny Śląsk, Silesiaca, zbiory biblioteczne.

Summary

Publications of the Walenty Roździeński Society of the Friends of Sciences in Upper Silesia

Walenty Roździeński Society of the Friends of Sciences in Upper Silesia was established in 1989 to carry out activities on the development and dissemination of culture and science in Upper Silesia. Association carries out its tasks by organizing sessions and scientific meetings as well as conducting educational and publishing activities. So far, thanks to the efforts of the Society, 51 publications have been published that document the cultural, scientific and spiritual achievements of Silesia.

Keywords:

Walenty Roździeński Society of the Friends of Sciences in Upper Silesia, Upper Silesia, Silesiaca, library collections.

ANEKS

Bibliografia prac Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w porządku chronologicznym⁴⁹

Wilhelm Szewczyk – wspomnienia. Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego. Katowice 1991.

75 lat urodzin Jana Mitreği. Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 1992.

Dokumentacja Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego 1989–1992. Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego. Katowice 1992.

Książdz dr Emil Szramek – działalność i dzieła. Materiały posesyjne. [Przygotowano do druku pod red.: J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]. Katowice 1994.

⁴⁹ Bibliografia opracowana na podstawie katalogu NUKAT.

- Ekologiczne problemy Górnego Śląska*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 1995.
- Ksiądz prof. dr Konstanty Michalski – życie i działalność. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 1996.
- Prof. dr Ryszard Gansiniec – z życia i twórczości. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 1997.
- Ksiądz kardynał dr August Hlond Prymas Polski – działalność i dzieła. Materiały posesyjne*. Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK; Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego. Katowice 1998.
- Prof. zw. dr hab. Józef Pieter – działalność i dzieła. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]. Katowice 1999.
- U progu beatyfikacji ks. dr. Emila Szramka. Materiały sesji naukowej*. Biblioteka Śląska, Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Katowice 1999.
- Ksiądz kardynał August Hlond – działalność duszpasterska i społeczna – w 75-lecie powstania diecezji katowickiej. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2000.
- Laureaci Nagrody Nobla urodzeni na Śląsku*. [Materiały do druku przygotowali: P. GREINER, J. ŚLIWIOK]. Katowice 2000.
- Prof. zw. dr hab. Rudolf Ranoszek – z życia i twórczości. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2000.
- Śląsk w okresie posługi Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK, Z. SZANDAR]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2001.
- KOWALSKA A.: *Z badań nad dziejami języka polskiego na Górnym Śląsku*. Katowice 2002.
- Ksiądz biskup Stanisław Adamski – działalność duszpasterska i społeczna w diecezji katowickiej*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2002.
- Wilhelm Szewczyk – pisarz, publicysta, niemcoznawca. Materiały posesyjne*. [Materiały do druku przygotował J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2002.
- Ksiądz dr Franciszek Blachnicki wychowawca młodzieży polskiej. Materiały posesyjne*. Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. ŚLIWIOK. Katowice 2003.
- Błogosławiony ksiądz Emil Szramek a współczesność*. [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2004.

- Dr Andrzej Mielęcki – lekarz, humanista, działacz społeczny.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2004.
- Prof. dr hab. Józef Kokot twórca nowoczesnego Instytutu Śląskiego w Opolu – życie i twórczość.* [Materiały do druku przygotowali: L. SZARANIEC, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2004.
- Śląscy uczeni – o tych, co odeszli. Cz. 1.* Red. J. MALICKI, J. ŚLIWIOK, M. SKÓRA; Biblioteka Śląska w Katowicach, Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2004.
- Karol Stryja – życie i twórczość.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2005.
- Ksiądz kardynał Bolesław Kominek – twórca chrześcijańskich struktur życia społecznego: w 80-lecie powstania diecezji katowickiej.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2005.
- Śląscy uczeni – o tych, co odeszli. Cz. 2.* Red. J. MALICKI, J. ŚLIWIOK, M. SKÓRA; Biblioteka Śląska w Katowicach, Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2005.
- Kościół Mariacki w Katowicach – fakty i ludzie. Cz. 1.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, A. SUCHOŃ, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2006.
- Prof. zw. dr hab. Andrzej Brożek – życie i twórczość.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, L. SZARANIEC, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2006.
- Śląscy uczeni o tych, co odeszli. Cz. 3.* Pod red. J. MALICKIEGO, J. ŚLIWIOKA, M. SKÓRY; Biblioteka Śląska w Katowicach, Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2006.
- Adolf Dygacz 1914–2004 – życie i działalność.* [Red. W. NAGENGAST]. Katowice 2007.
- Ks. bp. dr Herbert Bednorz – działalność duszpasterska.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2007.
- Prof. zw. dr hab. Alojzy Melich – działalność naukowa i społeczna.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2007.
- Śląscy uczeni – o tych, co odeszli. Cz. 4.* Pod red. J. MALICKIEGO, J. ŚLIWIOKA, M. SKÓRY; Biblioteka Śląska w Katowicach, Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2007.

- Śląscy uczeni – o tych, co odeszli. Wydanie jubileuszowe.* Pod red. J. MALICKIEGO, J. ŚLIWIOKA, M. SKÓRY; Biblioteka Śląska w Katowicach, Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. Walentego Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2007.
- Jan Wypler – śląski humanista.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2008.
- Kościół Mariacki w Katowicach – fakty i ludzie. Cz. 2.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, A. SUCHOŃ, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2008.
- Aktualne problemy chemii analitycznej. III seminarium naukowe.* [Ed. nauk. I. BARANOWSKA et al.]. Katowice 2009.
- Józef Rymer – pierwszy władarz polskiego Śląska.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2009.
- Kościół Mariacki w Katowicach – fakty i ludzie. Cz. 3.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, A. SUCHOŃ, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2009.
- Aktualne problemy chemii analitycznej. IV seminarium naukowe.* [Aut. I. BARANOWSKA et al.]. Katowice 2010.
- Fic M.: Edmund Osmańczyk – działacz społeczny i polityczny. 1913–1989.* Katowice 2010.
- Kościół Mariacki w Katowicach – fakty i ludzie. Cz. 4, Ksiądz prałat Stanisław Maśliński.* [Materiały do druku przygotował R. BROM et al.]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2010.
- Joseph von Eichendorff w literaturze i muzyce.* [Materiały do druku przygotowali: R. BROM, J. MALICKI, J. ŚLIWIOK]; Wszechnica Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego w Katowicach. Katowice 2011.
- HOJKA Z., PIKUŁA K.: Michał Grajek – sercem Ślązak rodem Wielkopolanin. 1883–1947.* Katowice 2011.
- KUREK J.: Kościół Mariacki w Katowicach – fakty i ludzie. Cz. 5, Obecność – błogosławiony ks. Emil Szramek w XXI wieku.* Katowice 2012.
- HOJKA Z., PIKUŁA K.: Stanisław Janicki (1884–1942) – działacz polityczny na Górnym Śląsku.* Katowice 2013.
- BEDNARSKI D.: Ks. Jan Macha (1914–1942) – życie z sercem na dłoni.* Katowice 2014.
- BEDNARSKI D.: Ks. Jan Macha (1914–1942) – życie z sercem na dłoni.* Katowice 2015. Wyd. 2.
- HOJKA Z., PIKUŁA K.: Stanisław Janicki (1884–1942) – biografia polityczna.* Wybór i opracowanie ikonografii A. LACH. Wszechnica GTPN. Katowice 2015.
- HOJKA Z., PIKUŁA K.: Stanisław Janicki (1884–1942) – biografia polityczna.* Wybór i opracowanie ikonografii A. LACH. Wszechnica GTPN. Katowice 2016. Wyd. 2.
- Zobaczyć i usłyszeć Śląsk.* Pod redakcją J. KURKA. [Aut. N. KRUSZYNA, B. GRUSZKA-ZYCH, K. KUROCZKA]; Wszechnica GTPN. Katowice 2016.
- ŚLIWIOK J.: Pamięci ks. prof. dr. Konstantego Michalskiego.* Katowice 2017.

**Indeks autorów prac opublikowanych przez Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
im. Walentego Roździeńskiego**

- Adamczykowa Zofia – 22⁵⁰, 33
Adamiec Marek – 9, 22, 33
Adamski Stanisław, bp – 16
Adler Henryk – 10
Aleksandrowicz Tadeusz – 13, 28, 32, 33
Anderwald Ewelina – 35
Badura Lesław – 5
Bafia Stanisław CSsR, ks. – 6
Bebło Wojciech – 5
Bednarski Damian, ks. – 46, 47
Biela Bogdan, ks. – 18
Błońska Władysława – 9
Bobrowska-Nowak Wanda – 9
Bocek-Orzyszek Ewa – 29
Bodzek Danuta – 5
Borgiel Władysław – 25, 33
Brom Rudolf, ks. – 16, 18, 30
Brożek Krzysztof – 3, 20, 27
Budniak Józef, ks. – 30
Budzyński Józef – 7
Bula Karol – 23
Bulanda Karol – 10
Chaber Marian – 5
Chełkowska Grażyna – 25, 33
Chmielowski Jerzy – 12
Chorąży Mieczysław – 5
Cimała Bogdan – 27
Czech Alojzy – 9, 24, 31
Ćwiklińska Barbara E. – 8, 13
Damczyk Małgorzata – 18, 21
Dampc-Jarosz Renata – 42
Drob Jan, ks. – 30
Dygacz Janina – 29
Dygacz Kornelia – 29
Ernst Stefan – 12
Fic Maciej – 40
Florkowska-Frančić Halina – 27
Gabryś Ryszard – 29
Gawor Józef, ks. – 6, 10
Gembalski Julian – 38, 42
Ger Roman – 25, 33
Głogowski Tomasz M. – 17
Głombik Czesław – 2, 3, 6, 8, 9, 30
Głowacz Wiesław – 17
Gmiński Jan – 12
Goczół Jan – 17
Gołębiowska Jadwiga – 8
Grabowska-Pławecka Katarzyna – 34
Grajewski Andrzej – 14, 16
Greiner Piotr – 12
Gronet Ryszard – 5
Gruszka Andrzej – 18
Gruszka-Zych Barbara – 50
Heska-Kwaśniewicz Krystyna – 4, 11, 16, 28, 33
Hetmański Jerzy – 24
Hojka Zbigniew – 34, 37, 43, 45, 48, 49
Jagas Józef – 27
Jan Paweł II, papież – 18
Janiurek Włodzimierz – 2, 14, 17
Kaczmarek Robert, ks. – 26
Kiepas Andrzej – 5
Kielbińska Kamila – 23
Kołek Andrzej, ks. – 30
Kołodziej Bernard, ks. – 8, 11
Kopeć Iwona – 35
Kopiec Jan, bp – 24

⁵⁰ Numer pozycji w bibliografii.

- Kotra Kazimierz – 31
 Kowalska Alina – 15
 Kowalska Małgorzata – 5
 Kowalski Jerzy – 15
 Krętosz Józef – 8
 Kruszyna Natalia – 50
 Krzemińska Izabela – 42
 Krzyżanowski Lech – 11, 14, 16, 18, 20, 21, 24, 26
 Kuczyński Krzysztof – 17
 Kurek Jacek – 44, 46, 47, 50
 Kuroczka Katarzyna – 50
 Kwaśniewicz Stanisław – 30
 Lalik Władysław – 2
 Lekszycki Paweł – 17
 Li Tai Po – 34
 Ligęza Jan – 32, 33
 Lis Michał – 21, 27
 Lubosz Bolesław – 1, 2
 Lubszczyk Mirosław – 31
 Łuczka Jerzy – 12
 Magiera Agnieszka – 34
 Majewski Leszek – 13
 Makolondra Piotr – 34
 Malicki Jan – 7, 10, 11, 14, 16, 19, 22, 25, 28, 32, 33, 34
 Mandziuk Józef – 24
 Marek Andrzej, ks. – 16
 Marek Łucja – 35, 38
 Markiewicz Leon – 23
 Markwica Henryk, ks. – 6, 8
 Matusiak Agnieszka – 34
 Matusiak Patrycja – 26
 Martysz Czesław – 5
 Melich Alojzy – 2, 4, 6, 13, 12, 17, 21
 Michalski Konstanty, ks. – 6
 Michalski Tadeusz, ks. – 6
 Mitręga Jan – 1
 Musiał Grażyna – 31
 Musioł Józef – 13
 Myszor Jerzy, ks. – 8, 11
 Nitsche Irena – 4, 7, 10
 Nowak Zygfryd – 2
 Olszar Henryk, ks. – 11, 14, 16, 20, 24, 26, 41
 Pańczyk Maria – 29
 Pawliczek Józef, ks. – 30
 Pawlik Jerzy, ks. – 14
 Piechota Marek – 22, 33
 Pieter Jacek – 9
 Pieter Józef – 9
 Pieter-Kania Ewa – 9
 Pikuła Klaudia – 43, 45, 48, 49
 Piontek Franciszek – 5
 Pluta Leonard – 21
 Podleski Czesław, ks. – 30
 Polański Jarosław – 12
 Pośpiech Jerzy – 4
 Przewłocki Jan – 29
 Przybyła Helena – 5
 Pyka Henryk, ks. – 4, 10
 Pytlos Barbara – 22, 33
 Radoński Karol, bp – 8
 Ragus Eugeniusz – 2
 Rak Romuald, ks. – 8, 16, 18
 Rasek Józef – 28, 33
 Romańczyk Emanuel – 2
 Rosenstrauch Oskar – 2
 Rostropowicz Joanna – 7, 13
 Rożanowicz Andrzej – 8, 20
 Rubisz Lech – 21
 Rymer Czesław – 37
 Salamon Barbara – 38
 Salik Dobromiła – 38
 Sarna Paweł – 17
 Senft Stanisław – 21
 Sierla Stanisław, ks. – 18

- Skóra Magdalena – 18, 22, 33
Skop Michał – 42
Skworc Wiktor, bp – 30
Sobański Remigiusz, ks. – 30
Stolarzewicz-Zajac Krystyna – 32, 33
Stych Antoni, ks. – 24
Suchoń Andrzej, ks. – 19, 26, 35, 38
Szaflik Juliusz – 2
Szandar Zbigniew P. – 7, 14, 17, 10
Szaraniec Lech – 4, 6, 8, 29
Szczepański Jan – 1
Szczotok Eugeniusz – 10
Szewczyk Grażyna Barbara – 4, 6, 7, 8, 10, 12,
13, 16, 17, 19, 24, 27, 30, 34, 37, 42
Szewczyk Wilhelm – 34, 44
Szramek Emil, ks. – 10
Szulakowska-Kulawik Jolanta – 23
Szyndzielorz Albert – 17
Śledziona Elżbieta – 34
Śliwiok Józef – 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,
15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40,
41, 42, 43, 44, 45, 51
Śmieciński Grzegorz, ks. – 38
Śpiewak Rafał, ks. – 24
Świątkiewicz Wojciech – 11, 13, 30
Świerzawski Wacław, ks. – 6
Telus Jan CM, ks. – 6
Tomanek Anita – 34
Trąba Mariusz, ks. – 35
Trojnar Andrzej – 30, 34, 41
Trzeciak Henryk I. – 12
Turek Krystyna – 29
Wierchalek Piotr – 10
Widera Aleksander – 4
Wika Stanisław – 28, 33
Włoka Alfred, ks. – 30
Wolińska Olga – 22, 33
Wójcik Andrzej – 29
Wrona Andrzej – 5
Wycisło Janusz, ks. – 19
Wypler Jan – 34
Wyszyński Stefan, kardynał – 14
Zabłocki Stefan – 7
Zajacówna Maria – 9, 18
Zimoń Damian, bp – 4, 6, 8, 11, 14, 17, 16, 18,
19, 24, 26, 27, 30
Zipper Wiktor – 12
Zrałek Marek – 12
Zybert Małgorzata – 34
Żabińska Joanna – 31
Żółtowski Stefan – 14
Żukrowski Wojciech – 1